

Kiekvienas laimėjimas uždega tolesniems darbams

Audronė Jonikienė. *Angelės Barkauskaitės-Nelsienės vardas minimas greta iškiliausių išeivijos asmenybių, reikšmingai prisidėjusių prie nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo, stiprinimo ir pažangos. Kone penkis dešimtmečius trunkančiu nenuilstamu darbu šalpos, švietimo ir kultūros organizacijose, JAV LB, visuomenine ir politine veikla Amerikos baltų laisvės lygoje Angelė Nelsienė pelnė pripažinimą ne tik išeivijoje, bet ir Lietuvoje.*

Už asmeninį indėlį plėtojant Lietuvos ryšius su JAV ir Lietuvos pakvietimo į NATO proga Prezidentas Valdas Adamkus apdovanojo Angelę Nelsienę „Atminimo ženklu“. Taip pat ji buvo pagerbta Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino ordinu, NATO žvaigžde-medaliu, aukščiausiu Latvijos medaliu už pagalbą stojant į NATO, JAV Prezidento George`o Busho, JAV kongreso narių ir senatorių padėkomis ir daugeliu kitų apdovanojimų. Ilgą jų sąrašą šiemet papildė dar du – Amerikos baltų laisvės lygos (BAFL) Laisvės apdovanojimas ir PLB padėkos raštas.

Jau beveik penkis dešimtmečius pasiaukojamai darbuojatės lietuvybės labui. Kas paskatino pasukti šiuo keliu?

Nedvejodama galiu pasakyti, kad tai buvo mano tėvelio Ciprijono Barkausko ir prelato Mykolo Krupavičiaus kasdieniniai pokalbiai, kurie visada sukdavosi apie Lietuvą, jos politinę situaciją, okupaciją, patriotizmą. Prelatas Krupavičius kiekvieną dieną klausdavo: „Angeliuke, kada eisi vaduoti Lietuvėlės?“. O meilė lietuviškai kilmei ir paveldui tikrai kilo iš šeimos. Tėvelis domėjosi politika, kasdien būtinai, kaip Šventą Raštą, skaitydavo laikraštį „Draugas“, o mamytė mėgo literatūrą, filosofines knygas, Maceiną. Pas mus atvažiuodavo dėdė Juozas

Barkauskas, labai išsilavinęs žmogus, kelis universitetus baigęs fizikas ir biologas, mėgęs keliauti po visą pasaulį. Jis atsiveždavo paveikslų, dovanų ir daug svečių. Su seserimis Aldona ir Roma klausydavomės jų kalbų, dėdės pasakojimų apie meną, istoriją ir įvykius pasaulyje.

Visa, kas susiję su žeme ir Lietuva, perėmiau iš savo tėtės. Jam nieko nebuvo brangesnio už Lietuvos žemę, tikėjimą, mūsų dainas ir gražius kaimyniškus santykius. Mano senelis Juozas Barkauskas, plačiai žinomas knygnešys, platino lietuviškas knygas ir palaikė ryšį su knygnešiu J. Kancleriu. Mamytės tėvai, Stasys ir Uršulė Guogos, buvo šviesūs ir pažangūs žmonės. O močiutės Uršulės tėvai Dragūnevičiai garsėjo kaip didžiausi ūkininkai Pūstapėdžių kaime. Jų namuose buvo įsteigta pirmoji lietuviška mokykla, pirmas apylinkėje malūnas, malęs baltus, pikliuotus miltus. Šviesus kaimo gyvenimo įvaizdis ir lėmė, kad užaugau didžiuodamasi savo lietuviška kilme ir brangindama viską, kas lietuviška. Atrodė, kad niekur pasaulyje nėra geriau nei Lietuvoje.

Šias vertybes perdavėte ir savo gausiai šeimai.

Su Vyru Romu šeimoje puoselėjame lietuvybę, jos dvasia užauginome tris dukras – Audrą Narbutienę, Renatą Paulienę ir Ingą Rugenienę. Visos dukros yra sukūrusios lietuviškas šeimas, jos ir jų vaikai dalyvauja ateitininkų veikloje. Turime dešimt anūkų ir jie taip pat kalba lietuviškai, šoka tautinių šokių ansambliuose. Pusė jų lankė lietuviškas mokyklas, o šeši net dalyvavo Baltimorės tautinių šokių šventėje. Džiaugiamės, kad mūsų vaikaičiai mielai lankosi Lietuvoje.

Angelė Nelsienė su vyru Romu, dukterimis, žentais ir vaikaičiais. Asmeninio archyvo nuotr.

Tikriausiai trijų dukterų mamai buvo nelengva pasiryžti visa galva pasinerti į visuomeninę veiklą? Kas pastūmėjo žengti pirmuosius žingsnius?

Įsitraukti į visuomeninę veiklą paskatino trys žmonės: Los Andželo šeštadieninės lituanistinės mokyklos direktorius Vladas Pažiūra, pasiūlęs dirbti mokykloje ir Bendrajame Amerikos lietuvių fonde, žurnalistas ir rašytojas Juozas Kojelis ir, žinoma, mano vyras Romas, kuris pats buvo veiklus visuomenininkas gyvendamas Omahoje (Nebraskos valstija) ir vėliau, Kalifornijoje. Mokykloje dirbau vienuolika

metų. Kartu buvau BALF Los Andželo skyriaus vicepirmininkė, rengdavome koncertus, o surinktas lėšas skirdavome šelpti politiniams kaliniams, Sibiro tremtiniams, Lietuvoje kalinamiems disidentams. Fonde dirbau iki pat jo uždarymo 2008 m. Taip pat dirbau Kalifornijos lietuvių radijuje programos redaktore ir pranešėja. Rinkti programai medžiagos važiuodavome apie septyniasdešimt mylių. Visais įmanomais būdai stengdavomės gauti žinių iš Lietuvos – reikėjo po kruopelę susirankioti iš laiškų, pažįstamų, iš žiniasklaidos. Prenumeruodavome visokius žurnalus, kad aptiktume bent žodelį apie Lietuvą, Latviją ar Estiją. Darbas radijuje nebuvo lengvas, bet man labai patiko. Buvo puiki darbo grupė ir mes visi nuoširdžiai stengėmės. Dabar esu garbės narė. Taigi pirmąjį mano visuomeninės veiklos etapą sudarė darbai švietimo, šalpos ir informacijos srityse.

Šią vasarą Jums buvo įteikta PLB Padėka už ilgametę prasmingą veiklą puoselėjant lietuvybę, neįkainojamą indėlį išlaikant stiprią PLB bei nuolatines pastangas ir pasiaukojimą telkiant lietuvius bendram tikslui. Galėtumėte plačiau papasakoti apie veiklą lietuvių bendruomenėje – kokie įvykiai, susitikimai, renginiai įsiminė labiausiai?

Įsijungti į LB veiklą paragino prelatas Mykolas Krupavičius ir mano tėvelis. Labai palaikė vyras Romas, finansavęs mano visuomeninę veiklą. Taigi sutikau ir iš karto patekau į apygardos valdybą – tapau vicepirmininke, o prasidėjus naujai kadencijai – pirmininke. Susilpnėjus Santa Monikos ir Los Andželo apylinkėms, apygardos valdyba perėmė jų veiklą. Beje, Romas ir pats kurį laiką buvo Los Andželo apylinkės LB pirmininkas, bet būdamas firmos prezidentas turėjo daug keliauti, tad šių pareigų teko atsisakyti. Be to, jis buvo lietuviškos mokyklos tėvų komiteto pirmininkas.

Lietuvių bendruomenėje visi dirbome labai atsidavę, valdybos nariai stengėsi padėti pirmininkams kuo galėdami. O krūvis buvo išties didelis – Vakarų apygardai priklausė septynios valstijos. Reikėdavo suderinti visus projektus, rengti koncertus, minėjimus. Skleidėme žinias apie Lietuvą per Amerikos televiziją, spaudą. Mieste, sustabdydami eismą, rengėme demonstracijas. Apygardos valdyba bendradarbiavo su Lietuvių fronto bičiuliais. Jie rengdavo labai populiarius politinius savaitgalius, pasikviesdavo politologų. Juose aptardavome padėtį Lietuvoje, išleistas reikšmingas knygas.

1986 m. iniciavau Las Vegaso apylinkės LB įsteigimą. O lietuvių ten buvo tik

saujelė ir nė vieno nepavyko įkalbėti, kad sutiktų būti apylinkės pirmininku. Galiausiai įtikinau Amerikos indėnę Mary Yanauskas, suteikiau jai reikiamą informaciją ir parūpinau tautinius drabužius. Mums būtinai reikėjo senatoriaus balso paremti Lietuvą palaikančiai rezoliucijai. Ir šis žingsnis buvo labai reikšmingas, nes negausi bendruomenė lengvai pelnė Las Vegasui atstovaujančio kongreso nario ir Nevados valstijos senatoriaus palankumą Baltijos valstybėms.

1986 m. padėjau paruošti dokumentą Kalifornijos mokyklų tarybai, kad įtrauktų į gimnazijoms skirtą mokymo programą Sovietų Sąjungos Baltijos valstybėse įvykdytą genocidą, nes iki tol buvo kalbama tik apie nacių genocidą. Apie tai liudijau ir Tarptautiniame Vilniaus visuomeniniame Tribunole.

Vieni įsimintiniausių renginių – poeto Bernardo Brazdžionio 80-mečio ir 95-mečio minėjimai. Jis labai manimi pasitikėjo ir visada prašydavo, kad aš organizuočiau jo jubiliejus. Man teko garbė palydėti jį Lietuvoje į paskutinę kelionę. Los Andžele rengdavome ir literatūrines popietes, per jas aptardavome Amerikoje išleistas knygas, pasikviesdavome lietuvių rašytojų, palaikiusių ryšius su kolegomis Lietuvoje. Itin jaudinanti popietė buvo susitikimas su pusseserės vyru poetu Jonu Aisčiu. Jis kalbėjo labai tyliai, todėl pilnutėlė salė klausėsi sulaikiusi kvapą – galėtum išgirsti krintant adatą.

Rengdavome ir susitikimus su disidentais – į juos gausiai susirinkdavome trokšdami sužinoti, kas vyksta Lietuvoje. Pasidalydavome žiniomis vieni su kitais ir, regis, anuomet išmanėme padėtį Lietuvoje geriau nei dabar. Turėjome patikimų žmonių pogrindyje. O žinojimas, kad tai, ką darai, yra teisinga, pasitikėjimas vienas kitu teikia jėgų ir užsidegimo siekti tikslo. Nūnai esama daugiau sumaišties ir kartais sunku atskirti pelus nuo grūdų. Jau vėliau, įsisiūbavus Sąjūdžiui, surengiau prof. V. Landsbergio, kunigo A. Svarinsko, seselės N. Sadūnaitės ir Vilniaus mero A. Vidūno susitikimus su Prezidentu Ronaldu Reaganu.

Angelė Nelsienė su vyru Romu Nelsu ir Nijole Sadūnaitė susitikimo su JAV Prezidentu Ronaldu Reaganu metu. Asmeninio archyvo nuotr.

Prieš minint Lietuvos krikšto 600-metį man teko garbė perduoti Popiežiui Jonui Pauliui II dokumentus, reikalingus Jurgio Matulaičio beatifikacijai. 1987 m. kartu su kitais Lietuvos krikščionybės jubiliejaus komiteto nariais dalyvavau Prezidento Ronaldo Reagano priėmime Baltuosiuose rūmuose, Ovaliajame kabinete. Vėliau mano prašymu Prezidentas pasirašė rezoliuciją, kuria buvo reikalaujama Vilniaus arkikatedrą baziliką grąžinti tikintiesiems. Visoje Amerikoje matomoje televizijos programoje „Religija šiandien“ gyniau Lietuvoje dėl tikėjimo persekiojamus asmenis.

JAV Prezidento Ronaldo Reagano padovanota nuotrauka su užrašu

Pirmininkavau ir tuo metu, kai Lietuva vėl tapo nepriklausoma. Man Dievas davė laimę Los Andželo Šv. Kazimiero bažnyčioje susirinkusiems lietuviams pranešti, kad Lietuva nubalsavo už laisvę. Sunku apsakyti, koks džiaugsmas tuomet apėmė – kaip ir Lietuvoj, verkėm, giedojom himną. Paskui ėjome į parapijos salę, pravedžiau šiai progai skirtą iškilmingą renginį, kuriame dalyvavo skautai,

ateitininkai – visi vilkėjo uniformas, dainavo choras.

Trejus metus, nuo 1988 m., buvau JAV LB Tarybos prezidiumo pirmininkė. Tai man suteikė galimybę įtikinti JAV LB valdybos pirmininką dr. Antaną Razmą, kad Vašingtone būtina steigti LB atstovybę. Mane palaikė dauguma valdybos narių.

Kiekvienas laimėjimas uždega tolesniems darbams, tačiau viena tiek niekada nebūčiau pasiekusi. Dalyvavimas PLB ir BAFL organizacijose leido man kur kas daugiau nuveikti lietuvybės labui.

Šį pavasarį jums buvo įteiktas BAFL Laisvės apdovanojimas, skiriamas už pasiaukojamą darbą ir ypatingus nuopelnus Baltijos valstybėms. Kokį pasiekimą šioje srityje laikote ypač reikšmingu?

Vien daina problemų neišspręsime, nors Baltijos kelias parodė, kokią jėgą ji turi. Vis dėlto kartais trūksta supratimo, kad reikia ne tik puoselėti kultūrą, bet ir pakelti Lietuvos saugumo klausimą į sprendimus priimančių žmonių lygmenį. Tokie įvykiai kaip 1983 m. JAV kongreso priimta rezoliucija ir Prezidento Ronaldo Reagano paskelbta deklaracija dėl „Baltų laisvės dienos minėjimo“ atvertė naują Baltijos šalių istorijos puslapį. Tai įvyko BAFL pastangomis. Šiai organizacijai vadovavau tris kadencijas, o dabar esu vykdomoji vicepirmininkė. Tačiau didžiausiu savo pasiekimu politinėje srityje laikau Baltijos šalis remiančios grupuotės JAV kongrese „Baltic Caucus“ įsteigimą. Siekdama įgyvendinti šį sumanymą, radau lietuvių kilmės kongreso narį Johną Shimkų, sutikusį tapti „Baltic Caucus“ kopirmininku. Niekur kitur pasaulyje tokių grupuočių nėra, o jos galėtų atsirasti. Būdama „Baltic Caucus“ steigėja, mielai pasidalyčiau patirtimi, galbūt ji praverstų kuriant panašias grupuotes prie valstybės aparato kitose šalyse, kur yra lietuvių, latvių ir estų, nes susivieniję mes esame daug stipresni.

Ar kyla minčių parašyti knygą, kurioje galėtumėte įamžinti visus šiuos reikšmingus Lietuvai įvykius ir perteikti savo patirtį?

Jau kurį laiką girdžiu raginimus parašyti knygą, mąstau apie tai. Ji turėtų būti išleista lietuvių ir anglų kalbomis. Taip pat galima būtų sukurti ir dokumentinį filmą, nes yra daug filmuotos medžiagos ir dar gyvų liudininkų, kuriuos vertėtų pakalbinti.

Dėkoju už įdomų pasakojimą.

Straipsnis spausdintas žurnale „Pasaulio lietuvis“, 2016 m. Nr.7/549

pasauliolietuvis.lt

Mielai pasidalysime svetainėje ir žurnale skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.

SPAUDOS, RADIJO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS